

d u m a n & g l o b a l TM

GECE ÇALIŞMASI HAKKINDA

ÖZET;

Gece çalışması ile ilgili İş Kanunu düzenlemelerine uymamanın cezası olarak, her bir fiil için ayrı ayrı olmak üzere 1.200,00TL (bu sene için) idari para cezası öngörülmüştür.

GECE ÇALIŞMASINA HAKKINDA BİLGİ NOTU

Özellikle, günün yirmi dört saati sürekli faaliyet gösteren işyerleri bakımından gece çalışması söz konusu olmaktadır. Zira, bahse konu işyerleri bakımından günlük çalışmanın gündüz ve gece olarak ayrışması gerekir. Dolayısı ile, günün yirmi dört saati kesintisiz faaliyetin gerekmediği diğer işyerleri ve işlerde, zaruret yoksa gece çalışması yapılamaz. Buna karşılık işin niteliği devamlı olarak çalışmayı gerektirmediği halde işveren tarafından böyle bir uygulamaya karar verilmiş de olabilir.

Gece süresi ve gece çalışmalarına ilişkin genel esaslar İş Kanunu'nda düzenlenirken, nitelikleri dolayısıyla sürekli çalıştıkları için durmaksızın birbiri ardına postalar halinde işçi çalıştırılarak işletilen veya nöbetleşe işçi postaları ile yapılan işlerde, çalışma sürelerine, gece çalışmalarına, hafta tatillerine ve ara dinlenmesine ilişkin özel usul ve esaslar Postalar Halinde Çalışma Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Bu bağlamda;

GECE ÇALIŞMA DÖNEMİ

Çalışma hayatında "gece" en geç saat 20.00'de başlayarak en erken saat 06:00'ya kadar geçen ve her halde en fazla 11 saat süren dönemdir. Bu süre zarfında yapılan çalışmaya "gece" çalışması denilmektedir.

Bazı işlerin niteliğine ve gereğine göre yahut yurdun bazı bölgelerinin özellikleri bakımından, çalışma hayatına ilişkin "gece" başlangıcının daha geriye alınması veya yaz ve kış saatlerinin ayarlanması, yahut gün döneminin başlama ve bitme saatlerinin belirtilmesi suretiyle gece çalışmasının uygulama şekillerini tespit etmek yahut bazı gece çalışmalarına herhangi bir oranda fazla ücret ödenmesi usulünü koymak veyahut gece işletilmelerinde ekonomik bir zorunluluk bulunmayan işyerlerinde işçilerin gece çalışmalarını yasak etmek üzere yönetmelikler çıkartılabilir.

GECE ÇALIŞMA SÜRESİ

Kural olarak, işçilerin gece çalışmaları yedi buçuk saati geçemeyeceği ve gece çalışmasında fazla çalışma yapılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak bu konuya ilişkin istisnalar bulunmaktadır. Buna göre;

- İş Kanunu'nun 42. Maddesi (zorunlu nedenlerle fazla çalışma yapılması)
- İş Kanunu'nun 43. Maddesi (olağanüstü nedenlerle fazla çalışma yapılması)
- 79 sayılı Milli Korunma Suçlarının Affına, Milli Korunma Teşkilat, Sermaye ve Fon Hesaplarının Tasfiyesine ve Bazı Hükümler İhdasına Dair Yasanın 6. Maddesi
- 4857 sayılı İş Yasasınının 70. Maddesinde hazırlama, tamamlama ve temizleme işleri ile ilgili öngörülen yönetmelikte belirtilen haller vb.

Postalar halinde çalışmalarda işçilerin sürekli olarak gece postalarında çalışmaları yasa ile önlenmiştir. Gece ve gündüz işletilen ve nöbetleşe işçi postaları kullanılan işlerde, bir çalışma haftası gece çalıştırılan işçilerin, ondan sonra gelen ikinci çalışma haftası gündüz çalıştırılmaları suretiyle postalar sıraya konur. İlaveten, yasa ile getirilen esneklikle, gece ve gündüz postalarında iki haftalık nöbetleşme esası da uygulanabilir.

Postası değiştirilecek işçi kesintisiz en az on bir saat dinlendirilmeden diğer postada çalıştırılmaz.

Günlük çalışma süresinin yarısından çoğu gece dönemine denk gelen bir postanın çalışması gece çalışması sayılacaktır.

İŞVERENİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

1. Gece çalıştırılacak işçilerin sağlık durumlarının gece çalışmasına uygun olduğu işe başlamadan önce alınacak sağlık raporu ile belgelenir. İşveren veya işveren vekilleri, postalar halinde işçi çalıştırılarak yürütülen işlerde, her postada çalışan işçilerin ad ve soyadlarını kapsayan listeler ile bu işçiler için işe başlamadan önce alınan periyodik sağlık raporlarının bir nüshasını ilgili bölge müdürlüğüne vermekle yükümlüdür (Yön. Md12).¹
2. Aynı zamanda, Yönetmelik, gece çalışması nedeniyle sağlığının bozulduğunu raporla belgeleyen işçiye işveren, olanakların elverdiği ölçüde gündüz postasında durumuna uygun bir iş vereceğini de düzenlemektedir.
3. YARGITAY'IN GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA; *“Gece çalışmaları yönünden haftalık 45 saat olan yasal çalışma sınırı aşılmamış olsa da günde 7.5 saati aşan çalışmalar için fazla çalışma ücreti ödenmelidir. Dairemizin kararı bu yöndedir (Yargıtay 9.HD. 23.6.2009 gün 2007/ 40862 E, 2009/ 17766 K).”*²

GECE ÇALIŞTIRILABİLECEK İŞÇİLERİN NİTELİKLERİ

Gece dönemine denk düşen 20.00-06.00 saatleri arasındaki işçi postalarında, 18 yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin çalıştırılmaları yasaktır.³ Gece çalışması, mesleki ve fizyolojik nitelikte risklere ortam hazırlaması, işçinin sağlığını bozması, aile başta olmak üzere sosyal çevreden kopmaya yol açması, kişiliğin oluşumu ve gelişimini olumsuz etkilemesi gibi nedenlerle;

- Sanayiye ait işlerde on sekiz yaşını doldurmamış çocuk ve genç işçilerin gece çalıştırılması yasaktır.
- On sekiz yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmasına ilişkin usul ve esaslar Kadın İşçilerin Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları ile ilgili Yönetmelikte gösterilir.

YAPTIRIMLAR

Yukarıda detaylı olarak anlatılanlar ışığında;

- Geceleri yedi buçuk saatten fazla çalıştıran;
- Gece ve gündüz postalarını değiştirmeyen,
- Çocuk ve genç işçileri gece çalıştıran

¹ Konuya ilişkin hükümler, 30.6.2012 tarih ve 28339 sayılı R.G.'de yayımlanan 20.6.2012 tarih ve 6331 sayılı R.G.'de yayımlanan Kanun'un 37/c. maddesi hükmü gereğince yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girmek üzere, yürürlükten kaldırılmakla birlikte, Yönetmelikte düzenlemeleri bulunmaktadır.

² Y9HD, E. 2011/36448, K. 2012/7871, T. 12.3.2012

³ Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Özel Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

işveren hakkında her bir maddenin ihlali için ayrı ayrı 1.200,00TL (bin iki yüz Türk Lirası) idari para cezası uygulanacağı öngörülmüştür.

